

особенности английского языка Канады. – К.: Наукова думка. – 1988. – 151 с. *Гак В.Г.* Литературные варианты и особенности национальной культуры // Филологические науки. – 1996. – №3. – С. 54–63. *Городецкая О.В.* Національно-марковані концепти в британській мовній картині світу ХХ століття: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2003. – 21 с. *Зацний Ю.А., Пахомова Т.О.* Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. – 242 с. *Карпова К.С.* Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства ХХ – початку ХХІ століття: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 21 с. *Орлов Г.А.* Некоторые особенности австралийского варианта современного английского литературного языка: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / 1-й МГПІИЯ ім. Мориса Тореза. – М., 1968. – 20 с. *Привалова И.В.* Интеркультура и вербальный знак (лингвокогнитивные основы межкультурной коммуникации): Монография. – М.: Гнозис, 2005. – 472 с. *Томахин Г.Д.* Реалии-американизмы: Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 1988. – 238 с. *Швейцер А.Д.* Различительные элементы американского и британского вариантов современного литературного английского языка: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / 1-й МГПІИЯ ім. Мориса Тореза. – М., 1966. – 39 с. *Crystal D.* The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 489 p. *Trudgill P., Hannah J.* International English: A Guide to the Varieties of Standard English. – NY: Oxford University Press Inc., 2002. – 153 p.

ЧЕТОВА Н.Й.

(Карпатський інститут підприємництва)

АСОЦІАТИВНЕ ОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ МЕТАФОР КОНЦЕПТУ КОХАННЯ У БРИТАНСЬКИХ ТВОРАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ

В статті розглядається структурна організація образно-асоціативний шару концепту КОХАННЯ, репрезентованого набором концептуальних тропів, зокрема метафоричних схем.

Ключові слова: концепт, картина світу, концепт КОХАННЯ, метафора, фентезі.

Четова Н.Й. Ассоциативное осмысление концептуальных метафор концепта ЛЮБОВЬ в британских произведениях жанра фэнтези. В статье рассматривается структурная организация образно-ассоциативного слоя концепта ЛЮБОВЬ, представленного набором концептуальных тропов, в частности метафорических схем.

Ключевые слова: концепт, картина мира, концепт ЛЮБОВЬ, метафора, фэнтези.

Chetova N.Y. Associative comprehension of the conceptual metaphors of the LOVE concept in British writings of the fantasy genre. The article considers the structural organization of image-associative stratum of the concept of LOVE represented by the set of the conceptual tropes, specifically metaphorical schemes.

Key words: concept, the world picture, the concept of LOVE, metaphor, fantasy.

У зв'язку з новими тенденціями на сучасному етапі розвитку когнітивної лінгвістики актуальним вважається дослідження реконструкції концептів як складників концептуального простору художніх творів.

Метою даного дослідження є визначення особливостей образно-асоціативного шару концепту КОХАННЯ у британських творах жанру фентезі на матеріалі творів Дж.Р.Р. Толкіна.

Завдання дослідження полягає в асоціативному осмисленні концептуальних метафор як результату реалізації концепту КОХАННЯ в концептуальній картині умовного, фантастичного світу.

Об'єктом дослідження є концептуальний простір творів фентезі як аспект фантастичної картини світу у творах Дж.Р.Р. Толкіна.

Предметом вивчення є реконструкція концепту КОХАННЯ на основі концептуальних метафор.

Одним з тематичних концептів творів фентезі є концепт КОХАННЯ, який входить до семантичної сфери «позитивні почуття та емоції». Сислову структуру концепту доцільно розглядати у вертикальному (ієрархічні шари концепту) і горизонтальному (структурна організація шару) зрізах.

Образно-асоціативний шар виокремлюють з урахуванням ступеня абстракції знань, які сконцентровані в концепті. В цьому шарі репрезентовано авторські асоціації, через які розкривається специфіка світобачення автора, тобто міститься інформація не денотативного, а скоріше конотативного типу. Так, кохання уподібнюється різним видам людської діяльності, станам людини тощо.

Образно-асоціативний шар концепту створюється на основі асоціативного осмислення набору концептуальних метафор, реконструйованих із застосуванням процедур поетико-когнітивного аналізу тексту.

КОХАННЯ – ЦЕ ОБОВ'ЯЗОК: *Suddenly Faramir stirred, and he opened his eyes, and he looked on Aragorn who bent over him; and a light of knowledge and love was kindled in his eyes, and he spoke softly. 'My lord, you called me. I come. What does the king command?'* [Tolkien III, c. 142]; *He grew to love the Northern lands and people, and he married Vidumavi, daughter of Vidugavia.* [Tolkien III, c. 326]

КОХАННЯ – ЦЕ ВИПРОБУВАННЯ: *But if doom denies this to me, then I will have naught: neither life diminished, nor love halved, nor honour abated.* [Tolkien III, c. 130]

КОХАННЯ – ЦЕ ЖЕРТВА: *His love for Frodo rose above all other thoughts, and forgetting his peril he cried aloud: 'I'm coming, Mr. Frodo!'* [Tolkien III, c. 175] *But the Queen Arwen said: 'A gift I will give you. For I am the daughter of Elrond. I shall not go with him now when he departs to the Havens; for mine is the choice of Lúthien, and as she so have I chosen, both the sweet and the bitter. But in my stead you shall go, Ring-bearer, when the time comes, and if you then desire it. If your hurts grieve you still and the memory of your burden is heavy, then you may pass into the West, until all your wounds and weariness are healed. But wear this now in memory of Elfstone and Evenstar with whom your life has been woven!'* And she took a white gem like a star that lay upon her breast hanging upon a silver chain, and she set the chain about Frodo's neck. [Tolkien III, c.252-253]

КОХАННЯ – ЦЕ ПОВАГА: *In much that he did he had the aid and advice of a great captain whom he loved above all.* [Tolkien III, c. 335]; *Filled suddenly with love for this old man, he knelt on one knee, and took his hand and kissed it.* [Tolkien III, c. 50]

КОХАННЯ – ЦЕ ЖУРБА: *...love is now mingled with grief...* [Tolkien I, c. 363]; *Few other griefs amid the ill chances of this world have more bitterness and shame for a man's heart than to behold the love of a lady so fair and brave that cannot be returned. Sorrow and pity have followed me ever since I left her desperate in Dunharrow and rode to the Paths of the Dead; and no fear upon that way was so present as the fear for what might befall her.* [Tolkien III, c. 143]; *I want to see the wild country again before I die, and the Mountains; but he is still in love with the Shire, with woods and fields and little rivers.* [Tolkien I, c. 41]

КОХАННЯ – ЦЕ НАДІЯ: *'... But now, were you sorrowless, without fear or any lack, were you the blissful Queen of Gondor, still I would love you. Éowyn, do you not love me?'* [Tolkien III, c. 242]

КОХАННЯ – ЦЕ ТЯГАР: *In that hour of trial it was the love of his master that helped most to hold him firm; but also deep down in him lived still unconquered his plain hobbit-sense: he knew in the core of his heart that he was not large enough to bear such a burden, even if such visions were not a mere cheat to betray him.* [Tolkien III, c. 177]

КОХАННЯ – ЦЕ ВІДДАНІСТЬ: *'Wholesome verily,' said Aragorn. 'And now, dame, if you love the Lord Faramir, run as quick as your tongue and get me kingsfoil, if there is a leaf in the City.'* [Tolkien III, c. 140]; *All penalty is remitted for your valour in battle, and still more because all that you did was for the love of the Lord Faramir.* [Tolkien III, c. 247]; *Now I loved him dearly, and would gladly avenge his death, yet I knew him well.* [Tolkien II, c. 277]

КОХАННЯ – ЦЕ ВИБІР: *'A man may love you and yet not love Wormtongue or his counsels' said Gandalf.* [Tolkien II, c. 120]; *And yet, Éomer, I say to you that she loves you more truly than me; for you she loves and knows; but in me she loves only a shadow and a thought: a hope of glory and great deeds, and lands far from the fields of Rohan.* [Tolkien III, c. 143]

КОХАННЯ – ЦЕ РОЗЧАРУВАННЯ: *'That I know,' he said. 'You desired to have the love of the Lord Aragorn. ... But when he gave you only understanding and pity, then you desired to have nothing, unless a brave death in battle.'* [Tolkien III, c. 242]; *He will never love me, I fear...* [Tolkien I, c. 266]

КОХАННЯ – ЦЕ БОЖЕВІЛЛЯ: *He possessed a secret treasure that had come to him long ages ago, when he still lived in the light: a ring of gold that made its wearer invisible. It was the one thing he loved, his 'precious', and he talked to it, even when it was not with him.* [Tolkien I, c. 20]; *He hated it and loved it, as he hated and loved himself. He could not get rid of it.* [Tolkien I, c. 64]; *'All shall love me and despair!'* [Tolkien I, c. 381]

КОХАННЯ – ЦЕ ДАР: *'Do not scorn pity that is the gift of a gentle heart, Éowyn!'* [Tolkien III, c. 242]; *Leaf and branch, water and stone: they have the hue and beauty of all these things under the twilight of Lórien that we love; for we put the thought of all that we love into all that we make.* [Tolkien I, c. 386]

КОХАННЯ – ЦЕ БАЖАННЯ: *'I'd dearly love to see some Elf-magic, Mr. Frodo!'* [Tolkien I, c. 376]

КОХАННЯ – ЦЕ ЩИРІСТЬ: *He shook his head, as if finding words useless, and murmured: 'I love him. He's like that, and sometimes it shines through, somehow. But I love him, whether or no.'* [Tolkien II, c. 260]

Аналіз метафоризації почуття кохання виявляє лінгвокогнітивний механізм діяльності людської свідомості. В результаті дослідження концептуальних метафор доходимо висновку, що в межах діапазону даної концептосфери автор по-своєму трактує кохання, так як порівнює його з випробуванням, жертвою, відданістю, журбою, смутком, розлукою, божевіллям, даром, в яких проявляються як позитивні, так і негативні мотиви.

На основі проведених численних досліджень можна стверджувати, що концепти формуються в свідомості людини. Образна основа концепту має індивідуально-сенсорний характер, оскільки формується на базі особистого досвіду людини.

Аналіз твору Дж.Р.Р. Толкіна дав змогу сформулювати концепт КОХАННЯ, для якого характерний образ земної любові. Під земною любов'ю в трилогії розуміється виключно сильне та глибоке почуття, багато в чому нез'ясоване й часом драматичне, яке допомагає героям долати усі перешкоди, часом

змушує їх іти на хитрощі та обман, іноді на жертву. Кохання стає знаковою подією для усього Середзем'я, воно породжує надію, що є сили, вищі за Зло і дає впевненість, що перемога над ним принципово можлива.

Перспективним для подальшого дослідження вважається репрезентація структурної організації таких шарів художнього концепту КОХАННЯ як предметно-почуттєвий та смисловий для реконструкції цього концепту як складника концептуального простору творів фентезі.

Література

Колесник О.С. Мовні засоби відображення міфологічної картини світу: лінгво-когнітивний аспект (на матеріалі давньоанглійського епосу та сучасних британських художніх творів жанру фентезі): Дис...канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2003. – 300 с. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра : монографія / В.Г. Ніконова. – Дніпропетровськ : Видавництво ДУЕП, 2007. – 364 с. Tolkien J.R.R. The Fellowship of the Ring. – Boston – New York: Houghton Mifflin Co., 2001. – 424 pp. Tolkien J.R.R. The Two Towers. – Boston – New York: Houghton Mifflin Co., 2001. – 352 pp. Tolkien J.R.R. The Return of the King. – Boston – New York: Houghton Mifflin Co., 2001. – 440 pp.

ШВАЧКО С.О.

(Сумський державний університет)

САГА ПРО СЯЙВО ЗАБУТИХ СЛІВ

У статті розглядаються питання лакуарності забутих слів, їх семантичної девіації на матеріалі слів міри та ваги. Продемонстровано інтеграцію дії лінгвальних та екстралінгвальних факторів, процесів термінологізації та детермінологізації в англійському дискурсі.

Ключові слова: лакуни, забуті слова, семантична девіація, елімінація, делакунізація.

Швачко С.А. Сага о сиянии забытых слов. В статье исследуются вопросы лакуарности забытых слов, их семантической девиации на материале слов меры и веса. Продемонстрирована интеграция лингвальных и экстралингвальных факторов, процессов терминологизации и детерминологизации в англоязычном дискурсе.

Ключевые слова: лакуны, забытые слова, семантическая девиация, элиминация, делакунизация.

Shvachko S. A. Saga of Lacunic Words. The article in question deals with lacuna problems, semantic deviation of the quantitative words – the words of weight and measure. It considers integration of linguistic and extralinguistic markers, terminologization and determinologization processes in the English discourse.

Key words: forgotten words, lacuna, semantic deviation, elimination, delacunazation.

Зникають слова і мови – не безслідно. Вони залишають після себе зоряне сяйво та листопад міфологем. При цьому деякі етюди минулості стають лакунами, елімінація яких приносить насолоду результатами пошуків, осмислення віх історії та глибше розуміння проблем сьогодення та майбутнього. **Актуальність** теми зумовлюється інтересом лінгвістів до забутих лексем, до глибинних структур культурем та їх делакунарності. Валоративним є аналіз ретроспективного буття таксономії лакун, семантичної девіації забутих слів, їх пробудженості в оновленому стані. Воскресіння слів нагадує сяйво згаслих зірок на лінгвістичному небосхилі. Лакуни – це не пустоти, а свідки золотого дощу словопаду. Міжмовні та внутрішньомовні лакуни розпізнаються на базі аутентичних лексикографічних джерел, із досвіду досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, а також – осмислення емпіричного матеріалу. Моделювання парадигм лакуарності, її гетерогенної поліаспектності є вельми валоративним для оновлення діахронічної пам'яті. Зникнення та поява номінацій, їх повторне конструювання здійснюється за законами дієвості «вічного двигуна», іманентних сил мовної системи, інтеграції лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників. До застарілих належить моноклексемні та полілексемні одиниці, а також їхні окремі значення, що на даному етапі розвитку мови вийшли з загального вжитку або функціонують рідко – історизми та архаїзми. Історизми вийшли із ужитку разом із позначуваними реаліями. Вони не мають заміників або синонімів. Це – назви матеріальної культури (одягу, їжі, знарядь праці, грошей тощо), соціальних обрядів, звичаїв, професій тощо. Історизми релевантні до опису відповідної епохи. Архаїзмам притаманні синоніми, стилістичні настанови та ідентифікація за різними критеріями – лексичними, фонетичними, морфологічними та семантичними.

Активізація застарілих слів розглядається як поява неологізмів – нових слів та значень. Новизна останніх усвідомлюється носіями соціуму як вторинне дихання оновленої лексики. Вторинний процес – це внутрішнє входження, міграція лексем з одних сфер мови в інші, актуалізація слів минулості, їх оживлення у сучасному. Пор. укр. *низка світлин, тривалі перемовини, політичні перегони, наразі, царина, довкілля, всуціль, поспіль* тощо. Реактивація мовних одиниць передбачає не тільки зростання частотності їх ужитку, але й заміну їх стилістичного навантаження як зсуву від архаїзмів до неологізованих одиниць, від регіональної, діалектної, книжної, рідковживаної, стилістично маркованої лексики до нейтральної, загальноновживаної, узуальної, де термінологічної. Процес вторинного конструювання нових слів відбувається шляхом оновлення забутих значень або слів. Дієвим є процес